

Žarek upanja za slovenske taboriščnike

18.5. 2003 Viktorinov večer posvečen mučencu nacizma p. Corteseju

V prevodu Doroteje Emeršič je pred kratkim izšla knjiga o minoritu p. Placido Corteseju, ki so ga ubili nacisti, tudi zaradi nesebične pomoči slovenskim taboriščnikom v Italiji.

P. Placido je bil v celoti namenjen že 114. Viktorinov večer, ki je v refektorij minoritskega samostana na Ptuju v petek, 9. maja, privabil lepo število ljubiteljev umetniške pesmi in fotografije ter občudovalcev pričevalcev nesebične ljubezni. Večer, ki so ga sklenili z odprtjem fotografske razstave Duh Assisija – v Klarinem letu – med nami avtorja Gorana Saboliča, je povezovalo ubrano petje zbora sv. Viktorina. O »novem Maksimilijanu Kolbeju iz minoritskih vrst« so nizali najnovejša spoznanja in lastna doživetja p. Apollonijo Tottoli, avtor italijanskega življenjepisa, p. Tito Magnanni, odgovoren za zadeve svetnikov, dr. Majda Mazovec, ki je med drugo svetovno vojno sodelovala s p. Placidom, tržaški publicist Ivo Jevnikar, in prevajalka Doroteja Emeršič. Najzgovornejše je bilo pričevanje dr. Mazovčeve, ki je študirala v Padovi. Tam se je srečala s p. Placi-

dom, ki je urejal glasilo Messaggero di S. Antonio. Sredi vojne vihre je prisluhnil trem nadebudnim dekletom in kljub grožnji s smrtjo začel pomagati zapornikom v taborišču blizu Padove, kjer je bilo zaprtih tudi veliko Slovencev. S posebno skrbjo se je posvečal Judom in po premirju 8. septembra 1943 ujetim vojakom, ki so ga imenovali *pastir naših katakomb*. Zaradi do tedanjega dela so mladega redovnika, rojenega 7. marca 1907 na Cresu, 8. oktobra 1944 ugrabili esesovci, ga prepeljali v Trst, ga v

Rižarni mučili ter na koncu ubili. Tako se je uresničil vzklik, ki ga je p. Placido izrekel po redovnih zaobljubah, ko se je z vsem žarom posvetil Gospodu: »... vse do mučeniške smrti, kot mučenci ...« Videti je bilo, da se je za redovnikom za dolga leta po njegovi smrti izgubil spomin. Na nekem srečanju leta 1955 pa je s pričevanjem o dnevih tik pred mučeništvom znova oživel. Tako se je zbudil *roj* pričevanj, kar je omogočilo začetek postopka za razglasitev p. Placida za blaženega.

K. S.

Pogovor o p. Corteseju v refektoriju minoritskega samostana na Ptuju (foto: K. S.)

9. 11. 2003

P. Placido Cortese je mučenec, ki povezuje

V preteklih dneh se je v Trstu končalo II. škofijsko zborovanje. Prvo v letih 1977–1978 je imelo naslov »Trst: kristjani iz oči v oči«.

Sedanjemu zborovanju, ki se je začelo lani spomladi, pa so določili naslov »Tržaška Cerkev iz preteklosti v prihodnost«. V treh vsebinskih sklopih je bilo na delu petnajst komisij.

Čeprav je bilo med slovenskimi verniki in duhovniki manj zavzetosti kot pred 25 leti, so bili tudi tokrat Slovenci dejavno navzoči. Ta hip pa še ni mogoče oceniti opravljenega dela in njegovih sadov. Ostaja veljavno mnenje, da bi moral slovenski del škofije globoko razmisliti o svojem položaju,

ki ni prav nič rožnat, in – seveda tudi s pomočjo spoznanj s skupnega škofijskega zborovanja in v soglasju s škofom – oblikovati še svoj pastoralni načrt, ki naj upošteva posebne razmere in potrebe v slovenskem občestvu.

Zgovorna je primerjava dveh beatifikacijskih postopkov, ki sta se v Trstu začela skoraj hkrati. Dne 29. januarja 2002 je tržaški škof mons. Ravignani umestil cerkveno sodišče za božjega služabnika p. Placida Corteseja, 5. februarja 2002 pa za božjega služabnika dr. Jakoba Ukmarja. Zdaj je škofijski del postopka za razglasitev p. Placida za blaže-

nega po več kot 120 zasedanjih tik pred koncem. Slovesni konec postopka bo v Rižarni v Trstu 15. novembra ob 11. uri. Cerkveno sodišče za beatifikacijo dr. Ukmarja pa sploh še ni začelo delati zaradi umika nekaterih slovenskih članov, ki še niso bili nadomeščeni, in nekakšne nemoči naše skupnosti, ki bi morala z vse drugačnim žarom spremljati tako pomembno zadevo.

A to je le en primer nespodbudnega položaja vernih Slovencev na Tržaškem.

Slovenski del tržaške škofije bi moral globoko razmisliti o svojem položaju, ki ni prav nič rožnat.

Z napredkom postopka za minorita p. Placida Corteseja pa moramo biti veseli vsi, zlasti tisti, ki živimo na preizkušnem ozemlju, kjer se stikajo Slovenci, Italijani in Hrvati. Ta svetniški mož se je rodil leta 1907 na Cresu in je delal zla-

sti v Padovi. Njegova zadnja leta in njegov tragični konec v tržaškem »bunkerju« gestapa jeseni 1944 pa so bili tesno povezani s Slovenci, z našim medvojnim trpljenjem v taboriščih in odporom proti trinoštvu. Reševal pa je tudi Jude, zavezniške vojake in druge potrebne.

P. Placido Cortese je eden izmed »mučencev XX. stoletja«. Italijan po rodu, bratsko povezan s Slovenci in Hrvati ter odprt do vsakega človeka, je mučenec, ki povezuje, zgled dejavne, neustrahne ljubezni do bližnjega in zgled človeka, ki se zna odzivati na znamenja časa.

Svetost mučencev nikoli ne mine

Božji služabnik p. Placid Cortese zanesljivo na poti v zbor blaženih

V Rižarni pri sv. Saboti v Trstu je v soboto, 15. novembra, škof mons. Eugenio Ravignani v navzočnosti slovenskih, hrvaških in italijanskih očetov minoritov sklenil škofijski del postopka za razglasitev božjega služabnika p. Placida Corteseja za blaženega.

Z Gallusovo pesmijo *Ecce quomodo moritur iustus*, ki jo je zapel Slovenski ekumenski zbor iz Trsta pod vodstvom Bogdana Kralja, se je v žalni sejni dvorani Rižarne začel sklepni obred škofijskega dela beatifikacijskega postopka za mučenca p. Placida Corteseja. Pri zbiranju dokaznega gradiva je opravil velik delež naš tržaški rojak Ivo Jevnikar. O svetosti božjega služabnika p. Placida, ki se je uresničevala v popolni ljubezni do Boga in bližnjega, je izčrpno govoril upokojeni goriški nadškof Antonio V. Bommarco.

P. Placid, skromni, v skrivnost Boga globoko zazrti redovnik iz samostana v Padovi, rojen na Cresu 7. marca 1907, umorjen v Trstu 15. novembra 1944, je bil odličen spovednik, duhovni voditelj in verski časnikar, urednik mesečnika *Il Messaggero di S. Antonio*. V letih 1942 in 1943 je nesebično, vselej za ceno življenja, z nadčloveškim pogumom reševal življenje mnogim slovenskim in hrvaškim jetnikom v kon-

centracijskem taborišču v Padovi, načrtno pa je (v sodelovanju z odporiški gibanji, predvsem pa s slovensko obveščevalno skupino Jožeta Golca v Trstu) pomagal reševati Jude in internirance, ubežnike iz koncentracijskih taborišč.

nost in odkritosrčno priznanje; hvala Vam tisočera. « Patrov križev pot se je začel, ko ga je Gestapo 9. oktobra 1944 aretiral. Samici, pretepanju do krvi, lomljenju prstov in udov, žeji, lakoti je sredi novembra 1944 sledila mučeniška smrt v

Sklepni del škofijskega dela postopka razglasitve p. Placida Corteseja za blaženega

Ko je ljubljanski škof Gregorij Rožman zvedel, da se p. Placid zavzema za jetnike v »taboriščih, kjer se nahajajo povečini verniki iz ljubljanske škofije«, se mu je za njegovo delo v pismu 4. junija 1943 zahvalil. Pismo je sklenil z besedami: »Vaše delo (je) tako polno nesebične ljubezni in ogromnih žrtev, da ne najdem besed, s katerimi bi Vam mogel izraziti svojo hvalež-

bunkerju Gestapa na Oberdankovem trgu v Trstu, zatem pa sežig v krematoriju Rižarne.

Ob molitvi k troedinemu Bogu, branju odlomkov iz Svetega pisma ter z zborovsko pesmijo slovenskega moškega zbora iz Trsta je škof Ravignani zapečatil obsežne zbrane spise, ki so odpotovali na kongregacijo za svetnike v Vatikan.

21.3.2004

Procesija v taborišču, na desni s svečo Ivan Berkopec, ob duhovniku pod nebom na levi p. Cortese

Slovenski taboriščniki, Berkopec v sredi

Procesija v taborišču pri Padovi

Svetniški kandidat p. Placido Cortese je pomemben tudi za Slovence

Odkar so v tržaški škofiji začeli in tudi že končali proces za beatifikacijo minoritskega patra Placida Corteseja, smo tudi pri nas lahko več brali o njegovem pogumnem delu za taboriščnike. Za Slovence je še posebej zanimiv, ker je v letih italijanske okupacije nesebično pomagal tudi slovenskim internirancem v taborišču Chiesanuova pri Padovi. Slovenski minoriti so lani izdali prevod hrvaškega opisa njegovega življenja »Mučenec nacizma pater Placido Cortese«, ki ga je napisal Ljudevit Anton Maračič po italijanskem življenjepisu p. Tottolija, nekaj podatkov pa je prispeval tržaški časnikar Ivo Jevnikar, ki je knjigo predstavil v Ljubljani na teološki fakulteti v okviru večerov Slovenskih katoliških izobražencev. Jevnikar je postal pozoren na tega patra, ko je naletel nanj pred leti v argentinskem Koledarju Svobodne Slovenije (1967), v katerem je p. Placida predstavil interniranec dr. Vojko Arko. Jevnikar je našel še druge priče Placidovega delovanja in navdušil tudi italijanske minorite, da so iz pozabe rešili mučeniškega patra, ki je leta 1944 umrl v tržaški Rižarni.

Alenka Puharjeva je v Sobotni prilogi Dela 31. januarja letos povzela njegovo delo in s tem povzročila, da je inž. Dušan Berkopec v zbirki fotografij svojega že umrlega očeta Ivana, ki je bil tudi tam zaprt, našel fotografije iz tega taborišča, ki je bilo v novi italijanski vojašnici. Fotografijo z očetom Ivanom v sredini objavljamo zato, da bi morda kdo spoznal še katerega izmed sozapornikov.

Fotografijo z udeleženci proce-

sije, ki je bila na dvorišču te vojašnice – taborišča, pa objavljamo zato, ker sta udeležena pri procesiji p. Placido v belem koretlju ob duhovniku, ki pod nebom nosi Najsvetejše, in Ivan Berkopec, ki ob nebu (na naši desni strani) nosi veliko svečo. Tudi na tej fotografiji bi kdo utegnil spoznati še katerega izmed internirancev.

Oče Ivan je na fotografiji hvaljevredno zapisal, da je bila ta procesija na veliko soboto, 24. aprila 1943. Drugačno fotografijo iste procesije ima tudi g. Jevnikar, dal mu jo je duhovnik Alojzij Kocijančič, ki je bil kot istrski duhovnik takrat italijanski vojaški kurat in je duhovno »oskrboval« to taborišče, za procesijo pa je po spominu rekel, da je bila to običajna procesija sv. Rešnjega telesa – morda zato, ker je bila velikonočna procesija v italijanskih deželah neznana. Župnik Kocijančič, rojen leta 1913 v Kubedu, umrl pa leta 1991 v Klancu, je v Primorskem slovenskem biografskem leksikonu opisan kot znan pesnik (Šavrinske pesmi), njegova vojaška in dobrodelna služba v zvezi s p. Placidom pa je neznana.

Ob teh dveh duhovnikih je omenjeno tudi ime frančiškana iz Ljubljane p. Fortunata Zorman (1914–1988), ki je tudi nekaj časa smel hoditi v to taborišče. Njegovo življenje pa je še manj raziskano, morda bi arhivi postregli še s kakim podatkom.

Vse tri duhovnike omenja pisatelj Stanko Kociper v svojih spominih: Kar sem živel (Ljubljana 1996, napisani pa že prej). Tudi on je bil v Ljubljani aretiran 1. julija 1942, bil nato nekaj časa v taborišču Monigo pri Trevisu, 14.

avgusta 1942 pa so ga premestili v padovansko taborišče, kjer je ostal do 26. avgusta 1943. Kociper omenja »taboriščnega kurata« slovenskega duhovnika iz Istre »patra Kocijančiča s poitalijančenim primkom Cocciani«, ki je Kocipru kupil pisalni stroj, da je lahko pisal pisma, ki so nato skrivoma prek Vatikana prišla do domačih v Sloveniji in na Hrvaškem. Med cerkvenimi »obiskovalci« taborišča omenja tudi p. Zorman in Placida, ki sta skrbela za »nemoteno versko življenje internirancev«. Morda bo pisatelj, če bo bral ta prispevek, lahko pojasnil, prispeval še kakšno podrobnost, lahko pa sklepamo (ob najdbi fotografij procesije) da so imeli v taborišču tudi priložnost za nedeljsko mašo.

Po teh podatkih lahko sklepamo, da nosi monštranco v procesiji prav g. Kocijančič, ker je ohranil podobno fotografijo; p. Zorman takrat po vsej verjetnosti ni več smel prihajati v taborišče.

Objavljena fotografija nas opozarja, da se je v italijanskih taboriščih dogajalo marsikaj, česar nam kronisti ali udeleženci niso povedali, saj je razumljivo, da jih je bolj zanimalo življenje in trpljenje, ki so ga lajšali tudi omenjeni duhovniki in zaradi česar je postal znamenit od imenovanih treh predvsem p. Placido Cortese, čeprav je mučeništvo doživel šele v času nemške okupacije leta 1944 in je to njegovo delovanje zbudilo tudi več pozornosti kakor pa bolj duhovniško delo teh duhovnikov.

Morda bodo ti podatki spodbudili tudi za cerkvene zgodovinarje, da bi dopolnili opise življenja v medvojnih taboriščih.

MARIJAN SMOLIK